

2020-2022 Yılları Arası Pul İllüstrasyonlarının Tipografi-Görsel İlişkisinin İncelenmesi

Özlem KUM¹

Gönderim Tarihi: 02.08.2022

Yayın Tarihi: 31.05.2023

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Öz

Görsel iletişim tasarımının temel unsurlarından biri olan tipografi, tasarım yüzeyinde etkileyici, işlevsel, bilgilendirici ve yönlendirici özelliklere sahip hedef kitleye doğrudan mesaj ileten harf ve sembollerini düzenleme sanatıdır. Yazıların boyut, renk, font ve boşluk kullanımları bakımından tasarım yüzeyinde kurgulanmasındaki temel amaç dikkati yönlendirmek, akılda kalıcılığı arttırmaktır. Tarihsel süreçte gelişim ve değişime paralel olarak ivme kazanan tipografi, pul tasarımlarında da uygulama alanı bularak anlaşılabilirlik, açıklık ilkeleriyle bilginin yazıya dönüşmesinde önemli rol oynamaktadır. Pul tasarımlarında tasarım amacına bağlı kalınarak tipografi kullanımında tipografinin boşluk dengesinin uygunluğu, yazılar arasındaki espasların doğru ayarlanması, tipografinin okunaklılığı ve punto gibi tasarımsal bazı parametrelere dikkat edilmesi gerekmektedir. Pulun grafik tasarım ürünü olarak işlevsel kullanılması ile ülkelerin ekonomik, siyasi, kültürel, sanatsal ve tarihi değerlerinin görselleştirmesi mümkün hale gelmiştir. Pul tasarımları yapılırken boyutu, zorunlu teknik özellikleri dışında işlevselliğini de destekler nitelikte grafiksel çözümler yapılmalıdır. Tasarımda kullanılan tipografi, illüstrasyon, fotoğraf, renk, hiyerarşi, vurgu, denge, bütünlük gibi öge ve ilkeler pulun tasarım yapısına uygun şekilde kurgulanmalıdır. Pul tasarımlarında yoğun olarak tercih edilen tekniklerden biri illüstrasyondur. Kelime anlamı olarak “resimleme” manasına gelen illüstrasyonun pul tasarımında kullanılması çarpıcı imge ve mesajlar yaratılmasına imkan tanımıştır. İllüstrasyon tekniği ile birleştirilen tipografik çözümler minimal biçimle estetik düzeyde mesaj oluşturabilmektedir.

Bu çalışmada, 2020-2022 yılları arası illüstrasyon tekniği ile tasarlanmış 20 adet posta pulundan 11 adeti random olarak seçilerek tipografi-görsel ilişkisinin nasıl olduğunun ortaya konması amaçlanmıştır. Çalışma, nitel bir çalışma olup görsellerin analizi ve değerlendirilmesi kapsamında yapılmıştır.

Çalışma kapsamında ele alınan 11 pul tasarımından 6 adet pulun tipografi-görsel ilişkisi anlamlı bir dağılım sergileyerek bütünlük oluşturmaktadır. “Avrupa 2020 (Tarihi Posta Yolları)”, “Tokyo 2020 Yaz Olimpiyat Oyunları”, “Dünya Çevre Günü (İleri Dönüşüm)”, “Dünya Çevre Günü (İklim Değişikliği)”, “Avrupa 2022 (Hikayeler ve Mitler)”, “Uçurtmalar” pul tasarımlarının tipografik düzenlemeleri karmaşadan uzak, anlam bütünlüğünü destekler niteliktedir. “Ramazan Gelenekleri”, “Malazgirt Zaferinin 950’inci Yıl Dönümü”, “Geleneksel Türk Okçuluğu”, “Türk Ressamlarımızın Tabloları”, “Kuş Evleri” pul tasarımlarındaki tipografilerde okunurluk sorunu olduğu, font çeşitlenmesinden kaynaklı tasarımsal uyumsuzluklar olduğu, tipografide tercih edilen puntoların tasarım alanında küçük kalması gibi sorunlar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Pul tasarımlarında tercih edilen tipografiler değerlendirildiğinde serifsiz yazı fontu kullanıldığı, tipografinin renksel ve formsal bağlamda tasarımsal içeriğe uygun çeşitlendiği görülmektedir. Bu çalışmadan elde edilen veriler doğrultusunda gösterge bilimsel analiz yöntemleriyle başka bilimsel çalışmalar yapılabileceği, çalışmanın alana teorik bağlamda katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Posta Pul Tasarımı, İllüstrasyon, Tipografi, Tipografi-Görsel İlişkisi

¹ Sorumlu Yazar : Özlem Kum, Dr. Öğr. Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Erbaa Meslek Yüksekokulu, Grafik Tasarım Programı, Türkiye, ozlemkum@outlook.de, ORCID ID: 0000-0002-6567-7974

Examining the Typography-Visual Relationship of Stamp Illustrations Between 2020-2022

Abstract

Typography, one of the basic elements of visual communication design, is the art of arranging letters and symbols that convey a direct message to the target audience with impressive, functional, informative and guiding features on the design surface. The main purpose of editing the texts on the design surface in terms of size, color, font and spacing is to direct attention and increase memorability. Typography, which has gained momentum in parallel with the development and change in the historical process, finds an application area in stamp designs and plays an important role in the transformation of information into writing with the principles of clarity and clarity. In the use of typography in stamp designs, it is necessary to pay attention to some design parameters such as the appropriateness of the space balance of the typography, the correct setting of the spaces between the texts, the legibility of the typography and the font. With the functional use of the stamp as a graphic design product, it has become possible to visualize the economic, political, cultural, artistic and historical values of the countries. While designing stamps, graphical analyzes should be made to support the functionality apart from its size and obligatory technical features. Elements and principles such as typography, illustration, photography, color, hierarchy, emphasis, balance and integrity used in the design should be constructed in accordance with the design structure of the stamp. One of the most preferred techniques in stamp designs is illustration. The use of illustration, which literally means "picture", in the design of stamps has enabled the creation of striking images and messages. Typographic analyzes combined with the illustration technique can create messages at an aesthetic level with a minimal style.

In this study, it is aimed to reveal how the typography-visual relationship is by randomly selecting 11 of 20 postage stamps designed with the illustration technique between the years 2020-2022. The study is a qualitative study and was carried out within the scope of the analysis and evaluation of the visuals.

The typography-visual relationship of 6 stamps out of 11 stamp designs discussed within the scope of the study exhibits a meaningful distribution and creates integrity. "Europe 2020 (Historic Postal Routes)", "Tokyo 2020 Summer Olympic Games", "World Environment Day (Upcycling)", "World Environment Day (Climate Change)", "Europe 2022 (Stories and Myths)", "Kites" The typographical arrangements of stamp designs are far from confusion and support the integrity of meaning. "Traditions of Ramadan", "The 950th Anniversary of the Victory of Manzikert", "Traditional Turkish Archery", "Paintings of Our Turkish Artists", "Bird Houses" stamp designs have legibility problems, there are design inconsistencies due to font variation, and the fonts preferred in typography are designed. It has been concluded that there are problems such as being small in the field. When the typographies preferred in stamp designs are evaluated, it is seen that serif-free font is used and the typography is diversified in color and form in accordance with the design content. In line with the data obtained from this study, it is thought that other scientific studies can be carried out with semiotic analysis methods and that the study will contribute to the field in a theoretical context.

Key Words: Postage Stamp Design, Illustration, Typography, Typography-Visual Relationship

Giriş

Pul, ön yüzü resim, şekil, kabartma ve motiflerden oluşan arkası zamklı, çevresi düz veya dantelli, biçim yönünden ise temaya uygun olarak tasarlanabilen minyatür boyutlu değerli kâğıtlardır (Düzenli ve Kavura, 2004: 188). Genel olarak dikdörtgen yapıda, kare, yuvarlak, az da olsa üçgen bazen de değişik şekil ve ebatlara sahip pullar basılmaktadır.

Pul kelimesi genellikle dilimizde posta pulu manasına gelecek şekilde kullanılmaktadır. Pul, posta işletmeleri aracılığıyla gönderilen mektup, davetiye veya paketlerin üzerine yapıştırılan, hizmetin karşılığı olarak alınan ücret manasına gelmektedir (Say, 1987, akt. Akyol, t.y.). Pul öncesi, gönderme ücreti mektubun alıcısından alınmaktaydı. Bu durumda paketin ağırlığı ve yolun mesafesine göre ücret tarifesi uygulanıyor bu durum da mektubun alınmaması dahil bir çok soruna yol açıyordu. Bu sorunun ortadan kaldırılması için pul ortaya çıkmıştır (Düzenli ve Kavura, 2004: 188). Postaların ücretlendirilmesi amacıyla kullanılmaya başlanan pullar, posta hizmetinin daha düzenli şekilde hizmet verebilmesi amacıyla geliştirilmiştir. Zamanla ortaya çıkan farklılıklar

pulları sadece tahsilat belgesi olmaktan öteye taşımıştır (Gasımova, Ahmadov, 2013, akt. Aycil, 2022). Pullar bir toplumun doğa ve çevre bilimini, astronomiyi, sanatını, tarihini, kültürünü yansıtabilen dokümanlardandır (Kuru, Olgaç, 2017).

İllüstrasyon bir mesajı, bilgiyi veya fikri aktaran, çalışmada bunu merkeze alan kavram olarak ifade edilebilir (Aydın, 2021). Görsel iletişimde tasarım ve resim çerçevesinde anlatım aracı olarak kullanılan argüman illüstrasyondur. Mağara duvarlarındaki kullanımından günümüze kadar çeşitli şekillerde kullanılmış, günümüzde gelişen teknolojinin imkanlarıyla illüstrasyon üretim tekniklerinde farklılıklar ortaya çıkmıştır. Bilgisayarlarla tasarlanan görsellerde illüstrasyon kullanılarak akılda kalıcı, ilgi çekici tasarımlarla izleyiciye sunulan ifade aracı işlevi kazanmıştır (Pişkin & Tuncay, 2017 s:563). İllüstrasyonlar, reklam, tanıtım, afiş gibi bir çok kullanım alanında görsel çözümler üretmeyi olanaklı hale getiren grafik tasarım etmenlerinden biridir. İlgili oldukları metni tamamlayarak anlama katkı sağlayıp değişik anlam ve boyutta algılanmasına yardım ederler. İllüstrasyonlar kullanıldıkları alanda konunun, kavramın ve eylemin kolayca kavranmasına yardımcı olurlar (Saçan, 1998 s:1). İllüstrasyon her dil ve kültürden insanların görsele baktıklarında mesajı kolayca algılayabilmelerini, konu ile ilgili bilgi sahibi olmalarını sağlamayı amaçlar. İllüstrasyon günümüzde süreli yayınlarda, afişlerde, ambalajlarda sıklıkla karşılaşılan bir tekniktir. İletişimi kolaylaştırmak amacıyla hava alanları, metrolar ve yollarda da illüstrasyonlar kullanılmaktadır (Atabey, 2010). İllüstrasyonlar, sanatçının özgün karakteriyle kaynaşp, sanatçının resimsel yorumları ve stilleriyle izleyicide estetik haz yaratır. Bu estetik haz, sanat katına çıkan illüstrasyonların yaşamı sevdiren, yansıtan ve dönüşümüne katkı sağlayan gücüyle gerçekleşir (Açıkgöz, 2007 s: 23). İllüstrasyonlar bilgi aktaran, metinleri görsellerle destekleyen veya kavramın daha kolay anlamlandırılabilmesi için tanıtıcı rol üstlenen sanatsal görsellerdir (Demir, 2019 s:390). Dijital tekniklerin kullanılmaya başlamasıyla literatüre dijital illüstrasyon kavramı girmiş, çeşitli bilgisayar yazılımları aracılığı ile illüstratörlerce bu alanda içerikler üretilmektedir (Çeken. B., Çicekli. K., Ersan. M. 2018).

Sözcüklerin sayfa üzerindeki dizimi anlamına gelen tipografi, (Yunanca: yazmak) harf, sözcük, satırlarla ve sayfadaki boşluk için gereksinen diğer öğelerle belirlenmiş bir sayfa üzerinde yazıyı bir forma sokma sanatı ve tekniğidir (Milli Eğitim Bakanlığı. 2011). Tipografi kavramı ilk kez Johannes Gutenberg'in metal harfleri tanımlamasıyla ortaya atılmıştır (Braden, 1996 Akt. Açıkgöz, 2019 s:12). Ancak bu tanım, kapsadığı geniş iletişim alanı bağlamında tarihsel ve teknolojik gelişmelere değinilerek daha iyi kavranabilir. Gelişme sürecine bakıldığında matbaanın icadından önceki dönemlerde el yazması kitaplarda hattatlar çoğunlukla Black Letter ya da Gothic denilen bir yazı kullanırlardı. Bu karakterler oldukça katı ve okunaksızdı. Neredeyse hiç yuvarlak form barındırmayan bu karakterler kesik uç ile yazılırlardı. Bu nedenle genel sayfa görünümüne bakıldığında öncelikle dikey formlar algılanırdı. Örneğin; "n" harfi iki "ı" harfinin yan yana temas etmesi ile, "m" harfi ise üç "ı" harfinin yan yana temas etmesiyle oluşuyordu. Tipografi, 1450 yılında Gutenberg'in üzerinde değişiklik yaptığı bir üzüm sıkma makinesiyle gerçekleştirdiği çoğaltma sonrasında gelişerek günümüze kadar gelen yazınsal çoğaltmaya verilen isimdir (Metin, 2008). Çin'de ortaya çıkan tahta kalıplarla kabartma olarak oyularak gerçekleştirilen "xylography" adlı teknikten esinlenen Gutenberg hareketli harf sistemini uygulayarak gerçekleştirdiği baskı teknolojisiyle devrim yaratmıştır. Bu yenilikle el yazması ile oluşturulan kitaplar tipografi tekniği ile basılmaya başlanmıştır. Bu devrim bağımsız olarak uygulanabilen, yer değiştiren ve baskıda tekrar tekrar kullanılabilen metal blok parçalardan yararlanılmasına olanak sağlamıştır (Becer, 2013). Tipografi ilk ortaya çıktığındaki anlamıyla temelde harflerin mekanik olarak iki boyutlu yüzeylere hangi büyüklük ve türde kullanılarak bir araya geleceklerini belirleyen bir kurallar sistemidir. Günümüzde dijitalleşen yöntemlerle tipografi mekanik yöntemlerden dijital yöntemlere evrilmiştir (Yücebaş, 2006). Tasarım elemanları arasında özel

mesajları yazılı şekilde iletme görevi üç ana biçimle aktarılmaktadır; bunlar kaligrafi, yazı ve tipografidir. Kaligrafi divit ucu veya fırça gibi bir araç ile elle yazılan güzel yazı sanatına verilen isimdir. Yazmak, geleneksel biçimle tasarlanmış harfleri elle veya kalem fırça gibi bir araçla bilgisayarla yazmaya verilen addır. Tipografi ise mekanik olarak görsel iletişimde yaygın olarak kullanılan harf, rakam ve noktalama işaretlerinin iki boyutlu yüzeyler üzerine geleceğini belirleyen kurallar sistemidir.

Günümüzde tasarımcılar ortaya koydukları çalışmalarda çalışmanın sunulduğu hedef grubu salt izleyici konumundan çıkartarak interaktif duruma getirmeyi başarmışlardır. Günümüzde tipografi geleneksel anlayıştan ayrışıp düşünce, fikir, hareket yöntemiyle ilerlemeye başlamıştır. Bu yöntemlerin uygulanabilir olması ve düşüncelerin aktarılmasında teknolojik altyapılarla gerçekleştirilmektedir (Akbulak, 2012). Teknolojinin ve dijitalleşmenin getirdiği olanaklar sayesinde tasarımcıların tipografi anlayışları değişmiş tasarım elemanları arasına hareket kavramı girmeye başlamıştır. Jan Tschichold ile başlayan yeni tipografi anlayışı peşinden gelen dönemleri etkilemiştir. Günümüzde yeni tipografi anlayışı dijital ortamlarda hazırlanan hareketli tipografi tasarımlarıdır (Özdemir, Kurt, 2018).

Tipografi ile ilgili genel bilgi aktarımından sonra tipografide söz dizimi, harf, sözcük, yazı ailesi, satır, sütun ve marj, orantı-görsel hiyerarşi, tipografik mesaj gibi kavramlara da değinmek gerekmektedir.

Sözcüklerin belirli bir ifade, cümle veya cümlecik oluşturmak için bir araya gelmesi söz dizimi olarak adlandırılır. Dilbilgisinde olduğu gibi tipografik öğelerin tutarlı olmak kaydıyla bir bütünlük ortaya çıkarak şekilde düzenlenmesine ise tipografik söz dizimi denilmektedir. Tipografik karakterler, el yazısıyla başlayıp günümüzde dijital döneme kadar süregelen bir evrimin ürünleridir. Harfin temelini çizgisel vuruş ve darbeler oluşturur. Sözcük ise anlam yüklenebilen, bir veya birden fazla heceden oluşabilen, ses değeri taşıyan, cümle kurmak için özel görevi olan dil ögesine verilen addır.

Yazı karakterleri, harflerin kalınlıklarında gerçekleştirilen değişikliklerle ortaya çıkmıştır. Kimisi genişletilmiş, kimisi ise daraltılarak türetilmişlerdir (Çakır, 2008). Günümüzde font tasarımları teknolojik gelişmelere bağlı olarak gelişme göstermeye başlamıştır. Çeşitli font tasarım programları vasıtasıyla yaratıcı ve yenilikçi fontların sayısı gün geçtikçe artmaktadır (Yıldız, Keş, 2015). Bu çeşitlenme dijital mecrada farklı tasarımların gelişmesine imkan tanımaktadır.

Bir sayfa üzerinde yan yana gelerek söz dizimi yaratan kelimelerin alt alta sıralanmış her dizesine ise satır denilmektedir (TDK. 2022). Marjin kenar boşluklarına verilen addır. Kökeni Fransızcadır. Sütun ise bir veya birden fazla paragraftan oluşan söz dizilerine verilen addır. Marjinler sütunların çevresini sarmalayan yapılar olduklarından aralarında doğrusal bir ilişki vardır.

Oran büyüklük, nicelik ve derece olarak iki şey veya parça bütün arasındaki ilişkiyi ifade etmektedir. Orantı ise bir tasarımı oluşturan tüm parçaların aralarındaki karşılaştırılabilir ilişkiyi ifade eder (Seylan, 2005, akt. Çakır, 2008). Tipografik mesajda aslanan estetik değil mesajın doğru ve açık şekilde iletilmesidir. Tipografinin birinci işlevi okunulmaktır. Tüm bu tanımları yapılan kavramlar tasarımda tipografinin kurgulanması aşamasında önemli rol oynamaktadır.

Görsel tasarım, özgünlüğü ile tasarımcının kültürel altyapısını aktaran bir doğrusal çizgiyi takip eder. Grafik tasarımcı yeni eğilimleri, teknolojik buluşları ve yaşadığı dönemi yansıtır dönemin politik, felsefi ve sosyolojik olgularının çözümlenmelerinden etkilenir. İletişim ve etkileşime yaşamı boyunca devam eder. Değişen şartların getirisiyle tasarımcının eğitimi ve gelişimi yaşamı boyunca süregelen bir hal alır. Yaşam boyunca değişime ve gelişime ayak uydurarak kendini geliştirmeyi sürdürmelidir. Görsel tasarım ile iletişimin daha etkin olabilmesi için tasarımcının sürekli bilgisini

yenilemesi, çağdaş bir anlayışla, güncel araç ve malzemelerle yöntemler kullanılmalıdır (Gedik, 2017).

Amaç

Bu çalışmada, 2020-2022 yılları arası illüstrasyon tekniği ile tasarlanan 20 adet posta pulundan random olarak 11 adeti seçilip pulların biçim-içerik ilişkisi irdelenmiş ve tipografi-görsel ilişkisinin nasıl olduğunun ortaya konması amaçlanmıştır.

Yöntem

Bu çalışma, araştırma yöntemlerinden biri olan nitel araştırma çerçevesinde, görsellerin analizi ve değerlendirilmesi kapsamında yapılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (1999 s:41), nitel araştırmayı görüşme, gözlem ve doküman analizi gibi veri toplama yöntemleri kullanılarak algı ve olayların bütüncül olarak ortaya konması sürecinde yapılan araştırma olarak tanımlamaktadır.

Bulgular

PTT A.Ş her yılın sonunda belirlediği emisyon programı ile yıl içinde hangi konularda pulların basılıp tedavüle koyulacağını belirlemektedir. Bu programda yer alan konularla ilgili Cumhurbaşkanlığı Genel Sekterliği dahil bir çok kamu kuruluşundan öneriler alınmaktadır. Pul emisyon programı içinde önemli olaylar, yıl dönümleri, özel günler, sanat, doğal ve kültürel varlıklar gibi konular işlenmektedir (İnternethaber, 2017). Bu bölümde 2020-2022 yılları arası illüstrasyon tekniği ile tasarlanan 11 adet pulun tipografi-görsel ilişkisi incelenerek yıllara göre dağılımı ve pul isimleri aşağıdaki tabloda (Tablo 1) verilmiştir.

Tablo 1: 2020-2022 Yılları Arası İllüstrasyon Pul Tasarımları Verileri

Yıl	Adet	Pul Adı
2020	2	“Avrupa 2020 (Tarihi Posta Yolları)”, “Ramazan Gelenekleri”
2021	6	“Malazgirt Zaferinin 950.Yıl Dönümü”, “Tokyo 2020 Yaz Olimpiyat Oyunları”, “Dünya Çevre Günü (İleri Dönüşüm)”, “Geleneksel Türk Okçuluğu” “Türk Ressamlarımızın Tabloları (Devrim Erbil)”, “Kuş Evleri”
2022	3	“Dünya Çevre Günü (İklim Değişikliği)”, “Avrupa 2022 (Hikayeler ve Mitler)”, “Uçurtmalar”

2020 Yılı Pul İllüstrasyonları

İçerik: Avrupa 2020 (Tarihi Posta Yolları)
Teknik Özellik: Dantel Kenar
2020 Yılı Pul Emisyon Programı Bilgileri
Tarih: “Mayıs 09”
Tiraj: 100.000
Değer: 5.50 TL

Resim 1: “Avrupa 2020 (Tarihi Posta Yolları)” Pul Tasarımı ve Bilgileri

“Avrupa 2020” isimli tarihi posta yollarını aktaran pul tasarımı için tarihi güzergahları gösteren bir harita illüstrasyonu hazırlanmıştır. Haritada kırmızı kesik çizgili rotalar üzerinde İstanbul’da Sultan Ahmet Cami, Edirne’de Selimiye Cami gibi tarihi mekanlara yer verilmiştir. Tarihsel gerçeğe uygun bir tasvirle tasarlanan pul “En İyi Avrupa Pulu” yarışmasında birinci olmuştur.

Tasarımda görsel dilin önemli bir parçası vurgulamadır. Pul tasarımında tasarıma yön veren öğeler doğru kullanıldığında vurgu da doğru yönlendirilmiş olacaktır. “Avrupa 2020” isimli posta pulu, karmaşadan uzak illüstratif bir dille, tipografinin aktarmak istediği anlam bütünlüğünü bozmadan tasarlanmıştır. Kullanılan farklı yazı karakterleri, harf ölçüsü ve ağırlığına rağmen okunaklılıkta sorunlar yaşanmamaktadır. Tasarımda toprak tonları, mavi, yeşil renk kullanımları ile gerçeklik algısı pekiştirilerek algıyı sistematik bir sırada yönlendirmek için renk hiyerarşileri kullanılmıştır. San-serif olarak tercih edilen font kullanımlarının önem sırasına göre puntosu ayarlanmıştır. Nominal değerde siyah renk kullanımı tercih edilirken biçim ve şekilleri görünür kılmak adına “Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Posta Pulları” ibaresi beyaz renk kullanımı ile arka plandan ayırıştırılmıştır. Tasarımda tipografi-görsel ilişkisi irdelendiğinde anlamlı bir görsel dağılım ve hiyerarşi olduğu görülmektedir.

İçerik: Ramazan Gelenekleri
Teknik Özellik: Dantel Kenar
2020 Yılı Pul Emisyon Programı Bilgileri
Tarih: “Nisan 30”
Tiraj: 50.000
Değer: 3 TL+ 10 Kuruş

Resim 2: “Ramazan Gelenekleri” Pul Tasarımı ve Bilgileri

“Ramazan Gelenekleri” isimli pul, Türkiye’de Osmanlı döneminden bu yana Ramazan aylarının geleneği haline gelen Ramazan davulcusu, şerbetçi, iftar topu, Osmanlı macunu ve minareler arasına asılan mahya görselinin kolaj halinde verildiği illüstrasyon çizimlerini içermektedir.

San-Serif font kullanılan tasarımda tipografi önem sırası dikkate alınarak düzenlenmiştir. Tipografinin tamamında kırmızı renk kullanımı ile yazılar arasında görsel bağın kopmaması ve devamlılığı sağlanmıştır. Anlam bütünlüğünün bozulmaması adına tek renk kullanımı bilinçli olarak tercih edilse de yazıların pulun dört bir tarafına konumlandırılması ile aralarında oluşan boşluk dengesinin sağlıklı kurulmadığı görülmektedir. Tasarımda tipografi-görsel ilişkisi irdelendiğinde renk ve illüstrasyonla dinamik bir etki oluşturulmuş, görsel hiyerarşi amaca uygun kurgulanmıştır fakat pulun alt kısmına konumlarından tipografinin okunurluğunda sorun vardır.

2021 Yılı Pul İllüstrasyonları

İçerik: Malazgirt Zaferinin 950.Yıl Dönümü
Teknik Özellik: Dantel kenar
2021 Yılı Pul Emisyon Programı Bilgileri
Tarih: 26.08.2021
Tiraj: 100.000
Değer: 3 TL

Resim 3: “Malazgirt Zaferinin 950.Yıl Dönümü” Pul Tasarımı ve Bilgileri

2021 yılında “Malazgirt Zaferinin 950’inci Yıl Dönümü” için hazırlanan pul tasarımında kendisinden sayıca oldukça fazla bir orduyu Malazgirt Ovası’nda yenen Sultan Alparslan veya ordusundan bir askerin çift başlı kartal bayrağı taşıyan Bizans ordusuna Süphan Dağı eteklerindeki bakışı illüstre edilmiştir.

“Malazgirt Zaferinin 950.Yıl Dönümü” isimli pul tasarımı tipografik olarak incelendiğinde tasarım genelinde küçük bir tasarım alanına konumlandırılmıştır. İzleyici tasarıma ilk baktığında tipografiden önce illüstrasyonu görmektedir, tipografi ikinci planda yer almaktadır. Farklı punto ve renklerin kullanıldığı tipografik tasarımda “Türkiye Cumhuriyeti” yazısı birincil planda vurgulanırken diğer tipografik unsurlar hiyerarşik düzende aktarılmıştır. Tasarımda tipografi-görsel ilişkisi irdelendiğinde nominal değerın alt kısmına konumlandırılan tipografide okunurluk sorunu olduğu görülmektedir. Nominal değerın kurgulandığı tipografik düzenlemenin tasarım genelindeki boşluk değerlendirildiğinde “Türkiye Cumhuriyeti” ibaresine daha yakın bir alanda konumlandırılması uygun olacaktır.

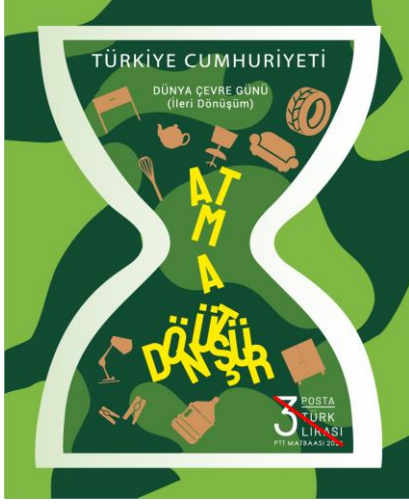
İçerik: Tokyo 2020 Yaz Olimpiyat Oyunları
Teknik Özellik: Dantel Kenar
2021 Yılı Pul Emisyon Programı Bilgileri
Tarih: 23.07.2021
Tiraj: 2x 100.000
Değer: 3 TL, 6.5 TL

Resim 4: “Tokyo 2020 Yaz Olimpiyat Oyunları” Pul Tasarımı ve Bilgileri

“Tokyo 2020 Yaz Olimpiyat Oyunları” için hazırlanan pul tasarımında oyunların gerçekleştirildiği yer olan Japonya’nın bayrağına vektör çizim olarak yer verilmiştir. Tasarımda ayrıca olimpiyat oyunlarına ev sahipliği yapan ülke olması sebebi ile özdeşleştirme bağlamında Japonya’nın diğer bir ulusal simgesi olan Sakura ağacının (kiraz ağacı) dallarına ve Japonya’ya özgü mimari yapılara yer verilmiştir. İki farklı pul tasarımının ilkinde (solda) karate ile beraber atıcılık, bisiklet yarışları gösterilmiştir; ikinci tasarımda ise (sağda) voleybol sporu ve arkasında güreş, sırtla atlamaya dayanan atletizm sporuna yer verilmiştir.

Tipografik düzenleme görsel betimlemenin ana unsurunu oluşturmaktadır. Tasarımda kullanılan tipografinin ağırlığı, ölçüsü ve düzenlemesi tasarıma yön veren öğeler kapsamında

değerlendirildiğinde tasarımda anlamlı bir dağılımın olduğu görülmektedir. Japonya'nın kültürel renklerini yansıtan pul tasarımında nominal değer siyah renk ile aktarılırken diğer tipografik unsurlarda da aynı renk kullanıma ile görsel bütünlük desteklenmektedir. Ön-arka planda yer alma kurgusu renkler ve ton değerleri ile sağlanırken kullanılan vektörlerin ebatları ile de hiyerarşi oluşturulmuştur. Tasarımda tipografi-görsel ilişkisi irdelendiğinde tipografinin tasarım yüzeyinde doğru konumlandırılması, renksel bütünlükle devamlılığın sağlanması, kullanılan yazı fontu, puntosu gibi unsurların anlamlı bir dağılım oluşturması amaca uygunluğu aktarmaktadır.

İçerik: Dünya Çevre Günü (İleri Dönüşüm)
Teknik Özellik: Düz Kenar
2021 Yılı Pul Emisyon Programı Bilgileri
Tarih: 05.06.2021
Tiraj: 100.000
Değer: 3 TL

Resim 5: “Dünya Çevre Günü (İleri Dönüşüm)” Pul Tasarımı ve Bilgileri

“Dünya Çevre Günü (İleri Dönüşüm)” isimli pul tasarımı için doğayı betimleyen yeşil renk kombinasyonları ile kum saati görseline yer verilmiştir. Kum saatinin içinde araç lastiği, koltuk, çaydanlık, damacana, kıyafet gibi geri dönüştürülebilecek ürünler vektör olarak kompozisyonlanmıştır. Tasarımdaki tipografik kurgu incelendiğinde “Atma Dönüşür” yazısının kum saatinden aşağı yönde düşüşü yansıtılmaya çalışılmıştır. Tasarımda kum saati ve geri dönüşüm kavramının beraber verilmesi, Dünya ve çevrenin zamanının azaldığı fikrine atıftır.

Tipografik pul tasarımında “Atma, Dönüşür” yazısı sarı renk kullanımı ile ön plana çıkarılarak vurgulanmak istenilen mesaj bağlamında izleyiciye aktarılmaktadır. Tipografide serifsiz font kullanımları tercih edilmiştir ve farklı puntolarla görsel hiyerarşik bir düzenleme sağlanmıştır. Pul tasarımındaki nominal değer “Türkiye Cumhuriyeti” yazısını destekler nitelikte beyaz renk olarak serifsiz fontla tasarlanmıştır. Geri dönüşebilen malzemelerin vektörleri renksel olarak diğer alanlardan ayrılmıştır ve kendi içinde bütünlük oluşturması açısından tek renk kullanımı ile görselleştirilmiştir. Tasarımda tipografi-görsel ilişkisi irdelendiğinde anlamlı bir kurgu ve dağılım olduğu görülmektedir.

İçerik: Geleneksel Türk Okçuluğu
Teknik Özellik: Düz Kenar
2021 Yılı Pul Emisyon Programı Bilgileri
Tarih: 06.05.2021
Tiraj: 100.000
Değer: 2x 3 TL

Resim 6: “Geleneksel Türk Okçuluğu” Pul Tasarımı ve Bilgileri

“Geleneksel Türk Okçuluğu” ile ilgili hazırlanan pul tasarımında geleneksel okçulukta kullanılan yay, ok ve okçunun kullandığı malzemelere detaylarıyla yer verilmiştir. Yayın kurulum aşaması ve geleneksel yay ile ilgili bilinmesi gerekenler pul içerisinde aktarılmaya çalışılmıştır. Tasarımda, at üzerindeki atışlarıyla ünlü geleneksel okçuların, ok atışı yaparken kullandıkları zihgir ve atış tekniği ile ilgili de bilgiler yer almaktadır.

Türk yayı, Türk oku ve atış tekniğinin anlatıldığı pul tasarımında illüstratif öğeler sistematik bir düzen içinde verilerek anlam karmaşası ortadan kaldırılmıştır. Serifsiz tercih edilen yazı fontu kırmızı renkte, farklı punto ve yazı karakterlerinde tasarlanmıştır. Görsel anlatımı destekler nitelikte kullanılan Türk yayı, Türk oku ve atış tekniğinin anlatıldığı fontlar bütünlük ve uyum içindeyken “Türk Oku ve Atış Tekniği” ve “Türk Yayı” yazısında tercih edilen font diğer tipografilerle uyumsuzdur. Nominal değerın konumlandırıldığı yer alansal olarak uygun ve tipografik kurgu punto, biçim, ağırlık, ölçü bağlamında doğru kullanılmıştır.

İçerik: Türk Ressamlarımızın Tabloları (Devrim Erbil)
Teknik Özellik: Dantel Kenar
2021 Yılı Pul Emisyon Programı Bilgileri
Tarih: 19.03.2021
Tiraj: 4x100.000
Değer: 4x 3 TL

Resim 7: “Türk Ressamlarımızın Tabloları (Devrim Erbil)” Pul Tasarımı ve Bilgileri

“Türk Ressamlarımızın Tabloları” isimli pul tasarımlarında Devrim Erbil’in 2016 yılında yaptığı “Ayasofya’ya İkili Bakış” adlı yağlı boya eseri ile 2015 yılında yaptığı “Galata Kulesi” ve 2006 yılında yaptığı “İstanbul-Haliç” adlı yağlı boya tablolarına yer verilmiştir. Erbil’in 2013 yılında “İstanbul Üzerinde Gri Kuşlar” adlı tuval üzerine karışık teknik uygulanarak hazırladığı eser ile yaptığı başka bir marküteri, tasarımların ana öğesi olarak kullanılmıştır.

Tasarlanan dört pul görselinde de illüstrasyon tekniği yoğunlukta olup tipografik düzenleme ikinci plandadır. Sarı, kırmızı, yeşil, mavi renklerde kurgulanan pul tasarımlarında tipografik öğeler tasarım alanının 4/1’ini kaplar niteliktedir. Arka planda kullanılan görsellerin yoğunluğu karmaşa yaratabileceği için tipografide genel olarak açık renk kullanımları tercih edilmiştir. Açık-koyu ton derecelendirmeleri arka planda kullanılan renge göre şekillenmiştir; arka plan koyu ise kullanılan tipografi açık renk olarak kullanılmıştır. Serifsiz yazı fontu seçimi illüstrasyondaki serbest çizgi ve çizimleri destekleyerek yumuşak bir izlenim oluşturmaktadır. Nominal değerın, tasarımdaki diğer görsel öğelerle karışmaması için nominal değeri ön plana çıkaracak düz renkte tasarımsal bir alanlar oluşturulmuştur. Tasarımda tipografi-görsel ilişkisi irdelendiğinde tipografik tasarımın birbirini destekler nitelikte, bütünlük içinde olmadığı görülmektedir.

İçerik: Kuş Evleri
Teknik Özellik: Dantel kenar
2021 Yılı Pul Emisyon Programı Bilgileri Tarih: 19.02.2021
Tiraj: 2x100.000
Değer: 2x 3 TL

Resim 8: “Kuş Evleri” Pul Tasarımı ve Bilgileri

Osmanlı döneminde, estetiğin ve merhametin sembolü olarak saray veya camilerin saçakları altına yerleştirilen kuşların sığınabilecekleri minik köşkler inşa edilmiştir. “Kuş Evleri” isimli pul tasarımlarında “Topkapı Sarayı Darphane-I Amire Kuş Evi” ile “Ayazma Cami Kuş Evi” örneklerine yer verilmiştir. Kuşların yuva yapabilmeleri amacıyla tasarlanan bu yapılara Osmanlı döneminde inşa edilen yapılarda sıkça rastlanmaktadır.

Pul tasarımlarında “Türkiye Cumhuriyeti” yazısı ortaya hizalanmışken “Kuş Evleri” yazısı sol üst köşeye serifsiz yazı karakteriyle siyah renk ve farklı punto değerlerinde yazılarak hiyerarşi oluşturulmuştur. Tasarımda toprak renkleri, siyah, mavi tonları, nötr renkler tercih edilerek tipografik kurguda sayfa düzeninde ayrışmalara gidildiği görülmektedir. Tipografik bütünlüğün olmadığı bu tasarımsal kurgu, alan kullanımının kısıtlılığı sebebi ile oluşturulmuştur. Nominal değer diğer fontlarla uyumlu olması için ince kullanılması görsel olarak zayıf bir etki oluşturmuştur ve ebat olarak biraz daha büyük formda kullanılmasının daha uygun olacağı düşünülmektedir. Tasarımda tipografi-görsel ilişkisi irdelendiğinde tipografik tasarımın birbirini desteklemediği görülmektedir.

2022 Yılı Pul İllüstrasyonları

İçerik: Dünya Çevre Günü (İklim Değişikliği)
Teknik Özellik: Dantel Kenar
2022 Yılı Pul Emisyon Programı Bilgileri Tarih: 05 Haziran 2022
Tiraj: 2x100.000
Değer: 2x 5 TL

Resim 9: “Dünya Çevre Günü (İklim Değişikliği)” Pul Tasarımı ve Bilgileri

“Dünya Çevre Günü (İklim Değişikliği)” isimli pul tasarımlarında kurumuş bir denizde ilerlemeye çalışan bir kaplumbağa illüstrasyonuna yer verilmiştir. Tasarımda (solda) iklim değişikliğini vurgulamak amacıyla kaplumbağanın sırtına bağlanmış su damlatan bir pet şişe dikkat çekmektedir. İkinci pul tasarımında ise (sağda) kirletilmiş, çöplerle dolu bir denizde elinde yelpaze tutan ve serinlemeye çalışan kaplumbağa görseline yer verilmiştir. Deniz suyunun aşırı şekilde ısınması, sırtına bağlanan termometrenin patlamasıyla aktarılmaya çalışılmıştır.

Tasarımda “Türkiye Cumhuriyeti” yazısı üstte, mavi zeminde ortaya hizalı tek satırda yazılmıştır. “Dünya Çevre Günü İklim Değişikliği” yazısı iki satırda konumlandırılırken tipografiler için siyah renk tercih edilmiştir. Tasarım genelinde serifsiz yazı fontu kullanılmış ve nominal değer farklı tipografik kalınlıklarda tasarlanmıştır. Tasarımda tipografi-görsel ilişkisi irdelendiğinde tipografik tasarımın birbirini desteklediği görülmektedir.

Resim 10: “Avrupa 2022 (Hikayeler ve Mitler)” Pul Tasarımı ve Bilgileri

“Avrupa 2022 (Hikayeler ve Mitler)” isimli pul tasarımlarında Türk efsanesi olan Köroğlu’na yer verilmiştir. Bolu’da yaşamış bir Türk halk ozanı olan Köroğlu için tasarlanan ilk pulda (solda) insan başı üstünde şehir ve yüksekten atlamaya hazırlanan bir at görseli oluşturulmuştur. Köroğlu karakterinin sırtına iki kanat yerleştirilmiştir, pul tasarımında Türk kilim tasarımlarına da yer verilmiştir. İkinci pul tasarımında ise (sağda) elinde mızrakla Bolu Beyi ile mücadele eden Köroğlu’nun mücadelesi yansıtılmaya çalışılmıştır. Arka planda mağlup olmuş bir asker figürü bulunmaktadır.

Tasarımda tipografi değerlendirildiğinde farklı font, punto kullanımları göze çarpmaktadır. Yazı ağırlığı ve kalınlığı vurguya göre şekillenmiştir. Serifsiz yazı fontu tercih edilen tasarımlarda hiyerarşi doğru kurgulanmıştır fakat görsel yoğunluk anlaşılabilirliği olumsuz etkilemektedir. Tasarımda tipografi-görsel ilişkisi irdelendiğinde tipografik tasarımın birbirini desteklediği görülmektedir.

Resim 11: “Uçurtmalar” Pul Tasarımı ve Bilgileri

“Uçurtmalar” isimli pul tasarımlarının ilkinde (solda) altıgen uçurtmalara yer verilmiştir. Türk motiflerinin dikkat çektiği tasarımda tipografik başlık çocuklara uygun renklerle tasarlanmıştır. İkinci pul tasarımında ise (sağda) Türk motifleri ön plandadır.

Tasarımlarda tipografik çeşitlenme içeriğe bağlı olarak uygun şekilde kurgulanmıştır. Daha rahat bir izlenim verilmesi için seçilen yazı fontlarındaki renksel çeşitlenme içeriği desteklemektedir. “Uçurtmalar” yazısı tasarımda sola yaslı iken diğer tipografik öğeler karmaşa oluşturmayacak

şekilde konumlandırılmıştır. Nominal değerde ve “Türkiye Cumhuriyeti” yazısında siyah renk kullanıma tercih edilmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Posta pulları tanıtım ve iletişim aracı olmasının yanı sıra geçmişten günümüze bilgi aktarımı yapan tasarımsal öğelerdir. Görsel iletişimin bir parçası olan posta pulları tasarlanırken ele alınan konunun doğru kavranması ve doğru aktarılması önemlidir. Pulun ölçüsü ve biçimi, renk seçimi, tipografi seçimi görsel bütünlüğü destekler nitelikte, karmaşadan uzak, anlaşılabilirlik bağlamında yalın olmalıdır. Posta pulları, illüstrasyon, fotoğraf, tipografik gibi farklı tekniklerle tasarlanmaktadır. İllüstrasyon tekniği ile yapılan pul tasarımlarında kompozisyon kurallarına dikkat edilerek tasarım yüzeyinde tipografi kurgusu estetiklik ve işlevsellik göz önünde bulundurulmalıdır. Alan literatürü incelendiğinde posta pulları ile ilgili çalışmalara Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2: Pul Tasarımları ve Tipografi Üzerine İlgili Literatür Analizi

Yazar/Yazarlar	Çalışma Adı
Nilgün AYDOĞMUŞ	Bir Görsel İletişim Aracı Olarak Posta Pulu Tasarımının Dünya’daki ve Türkiye’deki Tarihi Gelişi ve Grafik Tasarım Ürünü Olarak İncelenmesi
Şükran DÜZENLİ Tamer KAVURAN	Cumhuriyet Konulu Anma Serisi Posta Pulları Kataloğu (1933-1993) ve Grafik Çözümlenmeleri
Serkan AYCİL	Gallipoli’den Çanakkale Savaşları’na: 100. Yıl Temalı Posta Pulları Üzerine Bir Değerlendirme
Serkan AYCİL Gökçin ÇUBUKCU	Geleneksel Türk Halk Oyunlarının Posta Pulları Üzerinden Değerlendirilmesi
Songül KURU Pınar OLGAÇ	Giysilerde Yaşayan Pullar
Serkan AYCİL	İstanbul’un Kent Dokusunun Posta Pulları Üzerinden Değerlendirilmesi
Pınar KASAPOĞLU AKYOL	Kültürel Miras Aktarıcısı Posta Pullarını Ulusal Kimlik Bağlamında Okumak
Serkan AYCİL	Pandemi Sürecinin Posta Pulları Üzerinden Değerlendirilmesi
Serkan AYCİL	Posta Pullarının İşlevsel Yönü ve Menkul Kıymet Olarak Değerlendirilmesi
Serkan AYCİL	Posta Pulu Üretim Teknolojileri ve Sıra Dışı Pul Tasarımları
Mehmet İlhan GÜL Burak BOYRAZ	Posta Sanatı ve Gelişim Evreleri Üzerine Güncel Bir Değerlendirme
Burak Erhan TARLAKAZAN	Pul Tasarımlarında Osmanlıdan Günümüze Kadın Figürü
MERVE İNCE	Pulun İşlevleri ve Tasarımın İşleve Katkısının İncelenmesi
BETÜL AKYOL	Tipografik Pul Tasarımlarının İncelenmesi ve Cumhuriyetin 100.Yılı Tipografik Pul Tasarımı
Gülten KAHRAMAN	Türk Pullarında Kadın Figürlerinin Grafik Düzeni
Aydanur YENEL	Türkiye’de Kültürel Mimari Mirasın Korunması ve Sürdürülebilirlik: Pul Müzesi
Serkan AYCİL	Yunus Emre Kimdir? Bizim Yunus’un Sevgi ve Hoşgörü Anlayışının Posta Pulları Üzerinden Değerlendirilmesi
Mithat YILMAZ Ebru TOPAKTAŞ	Tipografik Özellikler Açısından Bilimsel Dergi Makalelerinin Okunaklılık Düzeyleri ile İlgili Akademisyenlerin Görüşleri
Hakan AYTEKİN	Türkiye’de Belgesel Filmlerde Tipografi Kullanımının Gerçekliğe Etkilerini İncelemek Üzerine Bir Öneri
Hasip PEKTAŞ	Türkiye’deki Gazetelerin Web Sitelerinin Tipografik Açından İncelenmesi

Alan literatürü incelendiğinde Aydoğmuş (2015), araştırmasında pul tasarımının Dünya’da ve Türkiye’deki tarihsel süreçte gelişimini, pul tasarımlarının grafik tasarım ürünü olarak incelenmesini konu almıştır. Araştırmada günümüzde yeni iletişim alanlarının gelişmesi ile posta pulu tasarımlarının çok azaldığı, pulların resmi ve hatıra pulları olarak varlığını devam ettirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Düzenli ve Kavuran (2005), araştırmalarında Cumhuriyet temalı anı posta pulu tasarımlarını grafiksel olarak çözümlenmişlerdir. Pul tasarımları içerik olarak irdelendiğinde grafik ürünü olarak tasarlanırken teknik, estetiklik ve işlevsel sorunların olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aycil (2022), araştırmasında “Çanakkale Savaşları’nın 100.Yıl Anısı” için tasarlanan posta pullarını görsel olarak değerlendirmiştir. Araştırmada pul tasarımlarında bilgilendirme amacı güdüldüğü, teorik bilgiler aktarıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Aycil ve Çubukçu (2022), araştırmalarında Geleneksel Türk Halk Oyunları’nı tasarlanan posta pulları üzerinden sentezlemeyi amaçlamışlardır. Analiz edilen posta pul tasarımlarından Halk Oyunları’nın bölgelere göre çeşitlendiği, bazı oyunların unutulmaya yüz tutarken bazılarının da figürlerinin farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Kuru ve Olgaç (2017), araştırmalarında doğa temalı pul tasarımları irdelenmiş, tasarımcıların tematik olarak alanda çalışmalar yapması adına örnek bir tasarım uygulaması geliştirmiştir. Aycil (2022), İstanbul’u filateli pullar üzerinden farklı bir üslupla tanıtmayı amaçlamıştır. Yapılan tematik sentez sonucunda İstanbul’u sosyolojik dokusuyla beraber kültürel eksende yeniden yorumlamıştır. Araştırma sonucunda kentin tanıtımına görsel olarak katkı sağlanabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Kasapoğlu Akyol (t.y), araştırmasında posta pullarının tarihsel gelişim sürecine değinerek pulların zamanla işlevsel değişimlerini teorik olarak aktarmayı amaçlamıştır. Tasarlanan pulların ülkelerin kültürel kimliğine dair izler taşıdığı, bu izlerin tasarımlara uyarlandığı, ulusal kimlik olarak uluslararası tanıtım sembolü rolü oynadığı sonucuna ulaşılmıştır. Aycil (2021), araştırmasında pandemi sürecini pul tasarımları üzerinden değerlendirmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın filateli alanına katma değer sağlayabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Aycil (2021), araştırmasında pulları kıymetli evrak olarak konumlandırmayı amaçlamıştır. Araştırmada mali getirisi olan ticari bir nesnenin (pulun) yatırım aracı olabilmesi için hukuki düzenlemelere ihtiyaç olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aycil (2021), araştırmasında pulları sanatsal obje olarak yeniden tanımlamayı amaçlamıştır. Pul tasarımlarının irdelenen biçimsel ve imgesel göstergeleri ülkemiz pul tasarım konseptinin geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Gül ve Boyraz (2021), araştırmalarında pul sanatını günümüz perspektifinde değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Araştırmada posta sanatının sanat eğitimi çerçevesinde etüt edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Tarlakazan (2018), araştırmasında Osmanlı’dan günümüze pul tasarımlarında kullanılan kadın figürlerini irdelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada tarihsel süreçte sosyal ve toplumsal rollerde yer alan kadın figürlerinin pul tasarımlarında yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. İnce (2017), araştırmasında pul tasarımlarının işlevselliğini incelemiştir. Araştırmada Türkiye’nin tanıtımının ve imajının oluşturulmasında pulların görsel iletişim etkisinden yeterli düzeyde yararlanılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Akyol (2022), araştırmasında Cumhuriyet’in 100.yılı için tipografik teknikle tasarlanan posta pullarını analiz etmiştir. Kahraman (1998), araştırmasında pulları tasarımsal ve resimsel olarak incelemiştir. Yenel (t.y), Pul Müzesi ile kültürel mirasın korunabileceği yönünde bir araştırma yapmıştır. Aycil (2021), Yunus Emre’nin felsefesini posta pulları üzerinden farklı formda tasarımsal olarak kurgulamayı amaçlamıştır. Yunus Emre’yi ve felsefesini tematik olarak aktaran pul tasarımlarının sade ve anlaşılır olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yılmaz ve Topaktaş (2014), araştırmalarında bilimsel dergi ve makalelerin tipografik olarak okunaklık düzeylerini irdelenmişlerdir. Aytekin (2018), araştırmasında belgesel filmlerde tipografinin gerçekliğe etkisinin olabileceğini aktarmıştır. Pektaş (2010), araştırmasında Türkiye’deki ulusal gazetelerin resmi web sitesinde yer alan tipografileri incelemiştir.

Alan literatürü incelendiğinde pulun tanımına, ortaya çıkışı ve işlevlerine, pul tasarımlarının tarihsel sürecine, kullanım alanlarına, niteliklerine teorik olarak yer verildiği görülmektedir. Farklı disiplinlerde ve konularda çeşitlenen pul tasarımı üzerine yapılan araştırmalar analiz edildiğinde genel olarak kullanılan tipografi tasarımlarında okunaklık sorunu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alan literatüründeki çalışmalar analiz edildiğinde Akyol (2022)'un "Tipografik Pul Tasarımlarının İncelenmesi ve Cumhuriyetin 100.Yılı Tipografik Pul Tasarımı" haricinde benzer çalışmaya rastlanmamıştır. Her araştırmacı konusu bağlamında farklı bir temayı ele alarak incelemiştir.

Çalışma kapsamında ele alınan konuya ilişkin bulgular şu şekildedir: "Avrupa 2020 (Tarihi Posta Yolları)" pul tasarımı illüstratif bir harita üzerinde kırmızı kesik çizgilerle rotalar oluşturularak İstanbul'daki tarihi posta yollarını görsel olarak anlatmaktadır. Tasarım, karmaşadan uzak, anlam bütünlüğünü destekler nitelikte, tipografideki çeşitlenmeye rağmen okunurlukta sorunların olmadığı başarılı bir tasarım olarak kurgulanmıştır. Tipografi-görsel ilişkisi irdelendiğinde anlamlı bir görsel dağılım ve hiyerarşi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. "Ramazan Gelenekleri" pul tasarımında serifsiz font kullanımları tercih edilmiştir. Yazıların posta pulunun dört bir tarafına konumlandırılması sebebi ile tipografiler arasındaki görsel bağın zayıf kaldığı görülmektedir. Tasarımda tipografi-görsel ilişkisi irdelendiğinde renk ve illüstrasyonla dinamik bir etki oluşturulmasına rağmen kurgulanan tipografide okunurluk sorunu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. "Malazgirt Zaferinin 950'inci Yıl Dönümü" pul tasarımında, tasarım genelinde illüstrasyonun daha yoğun kullanılarak tipografik düzenlemelerin ikinci plana alındığı görülmektedir. Tipografi-görsel ilişkisi irdelendiğinde nominal değerın alt kısmına konumlandırılan tipografide okunurluk sorunu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. "Tokyo 2020 Yaz Olimpiyat Oyunları" pul tasarımında olimpiyata ev sahipliği yapan ülke olması sebebi ile Japonya'nın kültürünü anlatan görsel vektör kullanımları mevcuttur. Tasarımda tipografi-görsel ilişkisi irdelendiğinde tipografilerin tasarım yüzeyinde doğru konumlandırılması, renksel bütünlükle devamlılığın sağlanması, kullanılan yazı fontu, puntosu gibi unsurların anlamlı bir dağılım içerisinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. "Dünya Çevre Günü (İleri Dönüşüm)" pul tasarımında tipografide serifsiz font kullanımları tercih edilmiş ve tipografi-görsel ilişkisine bakıldığında anlamlı bir kurgusal dağılım olduğu sonucuna ulaşılmıştır. "Geleneksel Türk Okçuluğu" pul tasarımında nominal değerın alansal konumunun ve tasarımın tipografik kurgusunun doğru olduğu fakat "Türk Oku ve Atış Tekniği" ve "Türk Yayı" yazısında tercih edilen fontun diğer tipografilerle uyum içinde olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Türk Ressamlarımızın Tabloları" pul tasarımında tipografik düzenlemenin ikinci planla olduğu görülmektedir. Serifsiz yazı fontu tercih edilen tasarım tipografi-görsel ilişkisi bağlamında irdelendiğinde tipografik tasarımın birbirini destekler nitelikte olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. "Kuş Evleri" pul tasarımında tipografi alansal kısıtlamalar sebebi ile olması gerekenden küçük ölçüde kurgulanmıştır. Serifsiz yazı karakteri ve siyah renk, farklı punto değerlerinde oluşturulan tipografide tasarımsal kurguda sorunlar vardır. Tasarımda tipografi-görsel ilişkisi irdelendiğinde tipografik tasarımın ve görsellerin birbirini desteklemediği sonucuna ulaşılmıştır. "Dünya Çevre Günü (İklim Değişikliği)" pul tasarımının genelinde serifsiz yazı fontu kullanılmış ve nominal değerın farklı tipografik kalınlıklarda tasarlandığı görülmektedir. Tipografi-görsel ilişkisi irdelendiğinde tipografik ve görsel tasarımın birbirini desteklediği sonucuna ulaşılmıştır. "Avrupa 2022 (Hikayeler ve Mitler)" pul tasarımında farklı font ve punto kullanımları ile tipografik düzenlemeler yapıldığı görülmektedir. Tasarımda hiyerarşi doğru kurgulanmış ve tipografide serifsiz yazı fontu tercih edilmiştir. Tipografi-görsel ilişkisi irdelendiğinde tipografik tasarımın birbirini desteklediği sonucuna ulaşılmıştır. "Uçurtmalar" pul tasarımında Türk motiflerinin ön planda olduğu görülmektedir. Tipografideki renksel çeşitlenme içeriğe uygun, karmaşa

yaratmayacak şekilde kurgulanmıştır. Tipografi-görsel ilişkisi irdelendiğinde tipografik tasarım ve görsellerin birbirini desteklediği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmaya konu veriler analiz edildiğinde 6 adet pul tasarımının tipografi-görsel ilişkisinin başarılı olduğu, 4 adet pul tasarımının tasarımsal sorunlar barındırdığı sonucuna ulaşılmıştır. 1 adet pulun ise görsel tasarımı başarılı iken farklı font kullanımlarından doğan tipografik uyumsuzluk sorunu vardır. “Avrupa 2020 (Tarihi Posta Yolları)”, “Tokyo 2020 Yaz Olimpiyat Oyunları”, “Dünya Çevre Günü (İleri Dönüşüm)”, “Dünya Çevre Günü (İklim Değişikliği)”, “Avrupa 2022 (Hikayeler ve Mitler)”, “Uçurtmalar” isimli posta pul tasarımlarında tipografi-görsel ilişkisi anlamlı görsel dağılım ve hiyerarşik düzenlemeye sahip iken, Türk Ressamlarımızın Tabloları”, “Kuş Evleri”, “Ramazan Gelenekleri”, “Malazgirt Zaferinin 950’inci Yıl Dönümü” posta pul tasarımlarında kullanılan yazı karakterleri, yazı rengi, yazı puntosu, kullanılan tipografinin görseli desteklememesi, kullanılan fontlar arasında farklı yazı karakterlerinin olmasından doğan tasarımsal sorunlar mevcuttur. Tipografik tasarımların birbirine uzak konumlandırılması ile oluşan denge ve tipografik uyumsuzluk sorunları tasarımı olumsuz etkilemektedir.

Araştırmada ele alınan konuya istinaden pul tasarımlarında kullanılacak tipografinin görsel uygun seçilmesi önemlidir. Tipografilerin konumlandırılırken tipografik bütünlüğü sağlaması göz önünde bulundurulmalıdır. Tasarımda kullanılan yazı karakterlerinin, yazının rengi ve puntosunun okunaklılığı olumsuz etkilemeyecek şekilde tercih edilmesi önerilebilir. Pul tasarımlarında tipografi-görsel ilişkisinin irdelendiği bu çalışmanın sonraki süreçlerinde gösterge bilimsel analiz yöntemleriyle oluşturulacak başka bilimsel çalışmalara kaynak teşkil edeceği düşünülmektedir.

Kaynakça

- Açıkgöz, S. (2007). Sanat eğitiminde illüstrasyon. *T.C Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı, Konya*
- Akbulak. B. (2012), 1960 sonrası tipografi ve sanatsal etkileşimi, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Güzel Sanatlar Ana Bilim Dalı, Resim İş Eğitimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Bolu*
- Akyol, B. (2022). Tipografik pul tasarımlarının incelenmesi ve Cumhuriyetin 100.yılı tipografik pul tasarımı. *T.C. Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat ve Tasarım Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu*
- Akyol, K. P., (t.y.) Kültürel miras aktarıcısı posta pullarını ulusal kimlik bağlamında okumak, *Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü III. Uluslararası Dil, Kültür ve Edebiyat Sempozyumu*
- Arıkan Açıkgöz, S. (2019). Görsel tasarım ilkelerine göre hazırlanmış çalışma yapraklarının öğrencilerin öğrenme ürünleri üzerine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Programı, Doktora Tezi Ankara*
- Atabey, Z. (2010). Basın ilanı tasarımında illüstrasyonlar ve vektörel illüstrasyon tekniğinin uygulanması. *T.C Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Programı, Yüksek Lisans Tezi, İzmir*
- Aycil, S. (2021) "Posta pullarının işlevsel yönü ve menkul kıymet olarak değerlendirilmesi", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 47, ss. 333-357. ISSN 1308-2922 E-ISSN 2147-6985, DOI:10.30794/pausbed.800168*

- Aycil, S. (2021). Pandemi sürecinin posta pulları üzerinden değerlendirilmesi, *Balıkesir University The Journal of Social Sciences Institute*, 24 (45), 115-142. <https://doi.org/10.31795/baunsobed.890566>
- Aycil, S. (2021). Posta pulu üretim teknolojileri ve sıra dışı pul tasarımları, *Gaziantep University Journal of Social Sciences* 20(2) 711-731.
- Aycil, S. (2021). Yunus Emre kimdir? Bizim Yunus'un sevgi ve hoşgörü anlayışının posta pulları üzerinden değerlendirilmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (Yunus Emre ve Türkçe Özel Sayısı)*, 23, 155-168.
- Aycil, S. (2022). Gallipoli'den Çanakkale Savaşları'na: 100. Yıl Temalı Posta Pulları Üzerine Bir Değerlendirme. *ETÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (ETÜSBED)*, S. 14., Erzurum 127-156. e-ISSN: 2717 – 8706 <http://dx.doi.org/10.29157/etusbed.1065670>
- Aycil, S. (2022). İstanbul'un kent dokusunun posta pulları üzerinden değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 13,(34), 659-683., ISSN: 1308-9552 <https://doi.org/10.21076/vizyoner.948210>
- Aycil, S., & Çubukçu, G. (2022). Geleneksel Türk Halk Oyunlarının posta pulları üzerinden değerlendirilmesi. *Uygulamalı Sosyal Bilimler ve Güzel Sanatlar Dergisi (SOSGÜZ)*, Y: 2022, C: 4, S: 8, 1-14.
- Aycil, S., (2022), İstanbul'un kent dokusunun posta pulları üzerinden değerlendirilmesi, *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 13 (34), 659-683.
- Aydın, B. (2021) Poster tasarımında illüstrasyon, *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum* 10, (29), 347-374
- Aydoğmuş, N. (2015). Bir görsel iletişim aracı olarak posta pulu tasarımının Dünya'daki ve Türkiye'deki tarihi gelişimi ve grafik tasarım ürünü olarak incelenmesi. *T.C Yaşar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Tasarımı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İzmir*
- Aytekin, H. (2018). Türkiye'de belgesel filmlerde tipografinin kullanımı ve gerçeklik ilişkisinin incelenmesi üzerine bir öneri, *Üsküdar Üniversitesi (ÜSBİD), Sosyal Bilimler Dergisi*, :55-76 Yıl: 4(6), ISSN 2459-0223
- Becer, E. (2013). İletişim ve grafik tasarım. *Dost Kitabevi Yayınları. Ankara*, 92-93
- Çakır, E. (2008), Cumhuriyet dönemi afiş sanatında başlangıcından günümüze tipografi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim İş Öğretmenliği Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya* 28
- Çeken, B.,Çicekli, K., Ersan, M. (2018), Dijitalden doğan illüstrasyon tekniği: Low Poly, *Sanat Eğitim Dergisi*, DOI: 10.7816 sed-06-02-05, 6, (2), S.170
- Düzenli, Ş. & Kavuran, T. (2005). Cumhuriyet konulu anma serisi posta pulları katalogu (1933-1993) ve grafik çözümlenmeleri, *Sosyal Bilimler Dergisi* 2005/2, 201-244.
- Düzenli, Ş., Kavura, T. (2004). "Görsel iletişim aracı olan pulun tarihi gelişimi ve grafik ürün olarak önemi". *C. Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 28 (2), 187-204
- Gasımova, S. ve Ahmadov, R. (2013). Azerbaijan's first postage stamps. *İRS Cultural Heritage*, 8-11.
- Gedik, M.B. (2017). Grafik Tasarımda illüstrasyonun afiş tasarımı üzerinden incelenmesi, *Eskişehir Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi , Eskişehir*

- Gül, M.İ.& Boyraz, B.(2021). Posta sanatı ve gelişim evreleri üzerine güncel bir değerlendirme, *Yıldız Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 94–103 DOI: 10.14744/ysbed.2021.00008 DOI: 10.14744/ysbed.2021.00008
- Hüseyin. D. (2019), Türkiye’de illüstrasyon tasarımını dönem farkı ve teknolojik gelişmelerin etkileri üzerinden incelemek, *Ulakbilge*, 36, 389-397. doi: 10.7816/ulakbilge-08-36-05
- İnce, M. (2017). Pulun işlevleri ve tasarımın işleve katkısının incelenmesi. *Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Görsel İletişim Tasarımı*
- İnternet Haber. (2017). Posta pullarındaki konular neye göre seçiliyor (Pul emisyon programı). <https://www.internethaber.com/posta-pullarindaki-konular-neye-gore-seciliyor-pul-emisyon-programi-1810697h.htm>. adresinden 15.07.2022 tarihinde erişildi.
- Kahraman, G. (1998). Türk pullarında kadın figürlerinin grafik düzeni (1950'den Günümüze). *T.C Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Eğitimi Ana Sanat Dalı Grafik Eğitimi Sanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul*
- Kasapoğlu Akyol, P. (t.y). Kültürel miras aktarıcısı posta pullarını ulusal kimlik bağlamında okumak, *III. Uluslararası Dil, Kültür ve Edebiyat Sempozyumu, Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü, 60-77.*
- Kuru, S., & Olgaç, P. (2017), Giysilerde yaşayan pullar. *Kesit Akademi Dergisi, Yıl: 3, (9), 144-152, ISSN: 2149 – 9225*
- Kuru. S., Olgaç. P., (2017), Giysilerde yaşayan pullar, *Kesit Akademi Dergisi, 3(9), s. 144-152*
- Metin, A.C. (2008). Tipografinin temel kavramları ve Türkiye’de tipografi eğitimi, *T.C Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Grafik Tasarım Ana Sanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul*
- Özdemir. F. Kurt. H. (2018), Jan Tschichold’dan bugüne yeni tipografi, *İnönü Üniversitesi Kültür Sanat Dergisi, 4(2), 86-101*
- Pektaş, H. (2010). Türkiye’deki gazetelerin web sitelerinin tipografik açıdan incelenmesi, *II. Uluslararası Siber Gazetecilik Kongresi, Oporto Üniversitesi, Porto, Portekiz*
- Pişkin, S., & Tuncay, B. (2017). Afiş tasarımlarında illüstrasyon ve tipografi ilişkisi: İhap Hulusi Görey eser incelemesi. *Sosyal Bilimler Dergisi (SOBİDER), 4,(13), 562-578*
- PTT. (2022). Filateli sözlüğü. <https://www.ptt.gov.tr/Sayfalar/Posta/PulVeFilateli.aspx>. adresinden 15.07.2022 tarihinde erişildi.
- Saçan, A. K. (1998). Başlangıcından günümüze Türk illüstrasyon sanatı. *T.C Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Ana Sanat Dalı, İstanbul*
- Say, Halil (1987). Pul üzerine söyleşi, grafik sanatı, *Plastik Sanatlar Dergisi,8*
- Seylan, A., (2005) Temel Tasarım, Yem Yayınları, Ankara,
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (2011), Grafik ve fotoğraf yazı düzenlemeleri, Ankara
- Tarлакazan, B.E. (2018). Pul tasarımlarında Osmanlıdan günümüze kadın figürü, *idil, 7(46) :711-727. DOI: 10.7816 /idil-07-46-10*
- Türk Dil Kurumu, Türk Dil Kurumu Sözlükleri, <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 31.07.2022 tarihinde erişildi.

- UNESCO. (2013). World heritage list. <http://whc.unesco.org/en/list> adresinden 01.01.2018 tarihinde erişildi.
- Yenel, A. (t.y). Türkiye’de kültürel mimari mirasın korunması ve sürdürülebilirlik: Pul müzesi, *VIII. Uluslararası Türk Kültürü, Sanatı ve Kültürel Mirası Koruma Sempozyumu/Sanat Etkinlikleri, Konya Selçuk Üniversitesi, 1-13.*
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2018). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri, Seçkin Yayıncılık, 11. Baskı. Ankara
- Yıldız. M. Keş. Y., (2015), Grafik tasarımda yeni nesil font tasarımı, *Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi, 8(16), s.339*
- Yılmaz, M., & Topraktaş, E. (2014). Tipografik özellikler açısından bilimsel sergi makalelerinin okunaklılık düzeyleri ile ilgili akademisyenlerin görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, ,13(48) (216-234) ISSN:1304-0278*
- Yücebaş, Ç. (2006). Grafik tasarımda görsel bütünlük oluşturmada tipografi ile görseller arasındaki ilişki ve sanat eğitimindeki yeri. *T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Programı, Doktora Tezi, İzmir*